

Yhteiset Lapsemme ry:n seminaaria varten valmistaman näyttelyn satoa

Signe Riisalo (Viron sosiaaliministeriö) ja Aulikki Haimi-Kaikkonen (Helsingin kaupunki)

Teksti Anu Uhtio, kuvat Irma Marttinen

”Mistä te tiedätte, et mun äiti halua antaa mut pois?”

Seminaari kansainvälisen adoption etiikasta

Adoptio toimijat yhdessä järjestivät adoption eettisiä kysymyksiä esiinnostavan seminaarin Tiukula-talossa 2.10.2010. Kansainvälisten vierailijapuhujien toivottiin tuovan uusia näkökulmia keskusteluun, joka on aina yhtä ajankohtainen – kaikkien adoptiossa mukana olevien osapuolten kannalta. Sali olikin ääriään myöten täynnä kiinnostuneita kuulijoita. Vain yksi kohderyhmä puuttui.

Päivän avasi vähemmistövaltuutettu Eva Biaudet, joka peräänkuulutti viranomaistoimijoiden ja hakijoiden yhteistyötä, samalla puolella olemista. Eva Biaudet totesi, että adoptioon liittyy monenlaisia ristiriitoja: lapsen luovutustilanne lastenkodissa on yhtä aikaa täynnä suurta iloa ja suurta surua. Vanhemmuus laajemminkin on saamista ja toisaalta lapsesta pala palalta luopumista. Myös se on ristiriitaista,

että adoptio kentällä ongelmiin saatetaan reagoida lopettamalla adoptiot.

Toinen ulkomailta kutsutuista puhujista oli Signe Riisalo Viron sosiaaliministeriöstä. Signe Riisalo on työskennellyt adoption kanssa lähes 20 vuotta nähden sen monet eri vaiheet Virossa. Subsidiareetti- eli toissijaisuusperiaatetta (kansainvälinen adoptio tulee kyseeseen vain, jos lapsen sijoittaminen ei onnistu syntymämaassa) noudattaen Virossa on panostettu kotimaiseen adoptioon, ja siinä on onnistuttukin hienosti. Adoptio- ja sijaisperheiden lisäksi Virossa on myös vanhaa perua oleva guardianship-perhemuoto, joka on jonkinlainen välimuoto kahdesta edellämainitusta. Kokonaan kansainvälisen adoption tarve ei ole kuitenkaan poistunut, vaan vuosittain 20 – 25 lasta tai nuorta saa perheen Suomesta, Ruot-

sista tai Yhdysvalloista. Ulkomaille suuntautuvien adoptioiden vähydestä huolimatta adoptiosuhteita halutaan pitää yllä pitkäaikaisten kumppanien kanssa (Helsingin kaupunki vuodesta 1993), koska adoption on katsottu parhaiten vastaavan juuri näiden lasten ja nuorten tarpeisiin. Niin kauan kuin lapsia adoptoidaan ulkomaille, ei Viro halua olla adoptiolapsia muualta vastaanottava maa. Toisinkin toimivia maita löytyy.

Nigel Cantwell, kokenut lasten oikeuksien puolustaja ja Haagin konvention asiantuntija kertoi nähneensä kansainvälisen uransa aikana adoption kaikki puolet. Loppuen lopuksi nykyisellä katsantotavalla – adoptio on ainoastaan lastensuojelukeino – ei ole kovin pitkä historia takanaan. Nigel Cantwell peräsi kuulijoita muistamaan, että yksittäiselle lapsel-

Eva Biaudet, Signe Riisalo,
Nigel Cantwell ja
Irene Pärssinen-Hentula

Paneelissa Jari Sinkkonen,
Matilda Katajamäki ja
Parvathi Willberg

*"Missä mun oikein kuuluis olla?" kysyi 4-vuotias äidiltään,
kun häneltä toistuvasti tiedusteltiin, mistä hän tulee.*

le adoption seuraukset ovat massiiviset. Siksi adoption neljä tavoitetta pitää ottaa todella vakavasti: adoption tulee koskea vain juridisesti ja sosioemotionaalisesti oikeita lapsia, oikeista syistä, heidät tulee sijoittaa oikeille vanhemmille ja oikeiden periaatteiden mukaan toimien. Saimme kuulla surullisia esimerkkejä siitä, kuinka tavoitteita on laiminlyöty. Adoptio ei esimerkiksi koskaan voi olla pika-apua katastrofitilanteessa, sillä tarkemmin tutkimalla on useimmille lapsille löydettävissä vanhempi tai sukulainen. Esimerkiksi Liberian sulkien lastenkoteja 88 prosentille lapsista oli löydetty alkuperäinen perhe tai lähisukulainen. Itse asiassa Suomen Pelastakaa Lasten tekemän raportin mukaan jopa 98 % maailman lastenkodeissa asuvista lapsista ei ole orpoja. Toisaalta Nigel Cantwell arvosteli lumetoimenpiteitä, joilla aidosti perhettä vailla olevia lapsia roikotetaan byrokraattisissa rekistereissä ilman, että kukaan edes yrittää etsiä heille kotimaisia perheitä. Lasten kasvaessa heidän mahdollisuutensa adoption hupenevat entisestään – sekä syntymämaassaan että kansainvälisen adoption kautta.

Lauantai-iltapäivä jatkui paneelikeskustelun merkeissä. Mukana olivat vt. päätoimittaja Matilda Katajamäki, lastenpsykiatri Jari Sinkkonen, adoptiopalvelunantajien edustaja Anja Ojuva, adoptiovanhemmat Hanna Hyväri ja Hannu Aaltonen sekä aikuinen adoptoitu Parvat-

hi Willberg. Adoptioerheen eri osapuolia edustaneet keskustelijat kertoivat huvittaviakin esimerkkejä elävästä elämästä. Vai miltä kuulostaisi lause: "Onpa hienoa, että te olette päätyneet tällaiseen ratkaisuun; olet synnyttänyt lapsen!"? Adoption osalta moni kuulija varmaankin tunnisti lauseen.

Parvathi Willberg kertoi vanhemmiltaan olleen tapana juhlistaa kotiintulopäivää nimipäivän merkeissä – tämä intialaisen rakkauden jumalattaren nimi kun yhä puuttuu suomalaisesta nimipäiväkalerista. Hän nosti esiin myös erittäin mielenkiintoisen kysymyksen: kuka ja missä vaiheessa voi määritellä adoption onnistuneeksi? Viranomainen, vanhemmat vai lapsi? Vuosi, viisi vai kaksikymmentä vuotta adoption toteutumisen jälkeen?

Päätoimittaja Matilda Katajamäki sanoi perehtyneensä adoptio maailmaan muun muassa Adoptioerheet-lehden kautta, jota hän on aikanaan ollut tekemässä. Hän harmitteli yleismedioiden adoptiojuttujen toistavan valitettavan usein samaa kaavaa. Anja Ojuva ja Jari Sinkkonen kertoivat järjestöissä tekemästään työtä adoptioerheiden kanssa. Kun keskustelu sivusi lasten vilkkautta, kuvaili Jari Sinkkonen omien sanojensa mukaan kieli keskellä suuta eräänkin kulttuuriryhmän ruokailutilannetta "kohtalaisen hilpeäksi menoksi". Ylivilkkaus on voinut olla tapa erottua lastenkodissa, eräänlainen selviytymisstrategia.

O o s a a t k o o hiihtää?
– O o s a a n hiihtää, vastasi teologi Joona Mikkola huolella artikuloituun kysymykseen. Voiko Suomeen adoptoitu ihminen elää onnellista elämää täällä? Onko oikein adoptoida lapsi, jos adoptioon luovuttamisen syynä on pelkkä köyhyys? Voimmeko luottaa riittävästi asiakirjojen aitouteen? Onko oikein adoptoida toiseen kulttuuriin? Millaista olisi ollut elää Intiassa, olisiko ollut helpompaa jossain muualla kuin Suomessa? Savolaisvaimon sanoin "suottaapi olla tai sitten ei" – tyhjentäviä vastauksia ei ole antaa. Vastaus voi riippua paljon päivästä ja hetkestäkin; toisinaan elämä tuntuu hyvin tavanomaiselta. Suomalaisuus tai hyvä elämä ei ole staattista, on aina ihmisiä, jotka eivät voi pitää esimerkiksi tummaihoista täysin suomalaisena, ja tähän on Joona Mikkolan mukaan adoptoidun ja hänen läheistensä vain suostuttava. Hän antoi lopuksi kuuli-joille elämänohjeen: parasta valmistautumista adoption ja elämään ylipäätään on ympäröidä itsensä ihmisillä, jotka voivat jakaa kokemuksemme.

Mikäkö oli se salista puuttunut kohde-ryhmä? Toimittajat. Toistasataa toimittajaa kutsuttiin, mutta pelkästään ammatinsa puolesta heitä ei yleisöstä löytynyt. Kansainvälisen adoption etiikkaa pohditaneen jatkossakin pääasiassa adoptiopii-reissä ja asiaan vihkiytyneiden toimijoiden jäsenlehtien sivuilla. •